

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

İSKENDERUN

LİSANS (BİTİRME) TEZİ

HAZIRLAYAN

HİJA BALAN

DANIŞMAN

DOÇ. DR. BÜLENT YORULMAZ

Lefkoşa

2001

Önsöz

Akdeniz'in incisi, Hatay'ın ilçesi olan İskenderun'un doğal güzelliklerinin ve kültürel özelliklerinin tanıtıldığı bu tez, yapılan araştırmaya göre 9. bilimsel tez kitabıdır.

Anlatılan bu doğal güzelliklerin ve kültürel özelliklerin korunması her Türk insanı için kutsal bir görevdir. Bu bilimsel tanıtım tezinin hazırlanmasında bana yardımlarını esirgemeyen İskenderun Kaymakamı'na, Belediye Başkanı METE ASLAN ve İskenderun halkına canı gönülden teşekkür ve saygılarımı sunarım. Ayrıca Antakya Has Dersanesi müdür ve öğretmenlerine, İskenderun Halk Kütüphanesi'ne katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Bu tezin yapımında ve çalışmalarında bana yardımcı olan değerli hocamız Ahmet Pehlivan'a ve saygıdeğer hocam Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'a saygılarımı sunarım.

İlçemiz sosyal, kültürel ve doğal güzellikleriyle eksiksiz bir ilçedir. Tek eksiği il olamamasıdır.

HİJA BALAN

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
2. TARİHİ ÖYKÜSÜ	3
3. DOĞAL YAPI	12
3.1. COĞRAFİ KONUM.....	12
3.2. FİZİKİ DURUM	12
3.3. İKLİM.....	14
3.3.1. Bitki Örtüsü	14
3.4. NÜFUS	15
3.5. İSKENDERUN'DA ULAŞIM	16
3.5.1. KARAYOLU	16
3.5.2. DENİZYOLU	17
3.5.3. HAVAYOLU.....	17
3.5.4. DEMİRYOLU.....	17
4. İSKENDERUN'DA EĞİTİM FAALİYETLERİ	18
4.1. İSKENDERUN'UN EĞİTİM TARİHİ	18
4.2. İSKENDERUN'DAKİ OKULLAR	19
4.3. İSKENDERUN'DA EĞİTİM-ÖĞRETİM.....	20
5. TURİZM	21
5.1. TARİHİ ESERLER	21
5.1.1. ŞALAN (ŞİVLAN) KALESİ	21
5.1.2. YUNUS SÜTUNU.....	21
5.1.3. SARISEKİ KALESİ.....	22
5.1.4. MERYEM ANA HAVUZU	22
5.1.5. ROSUS KENTİ	23

5.1.6. SÜTUNLU LİMAN	24
5.1.7. SCOBİOSA GÖZETLEME KULESİ	24
5.1.8. RAHİBE KAYA MEZARLARI.....	24
5.1.9. KORE ŞEHİTLERİ ANITI	25
5.1.10. TARİHİ SAAT	25
5.1.11. KAPTANPAŞA CAMİİ.....	26
5.1.12. LATİN KATOLİK KİLİSESİ	26
5.1.13. AZİZ NİKOLA ORTODOKS KİLİSESİ	27
5.1.14. BAKRAS KALESİ	27
5.2. YAYLALAR VE MESİRE YERLERİ	28
5.2.1. ARSUZ (ULUÇINAR)	28
5.2.2. GÜLCİHAN	28
5.2.3. SOĞUKOLUK.....	29
5.2.4. BELEN	29
5.3. SAĞLIK TURİZMİ	30
5.3.1. BAŞLAMIŞ KAPLICASI	30
5.3.2. BAŞLAMIŞ MADEN SUYU	30
5.4. AV TURİZMİ	31
6. İSKENDERUN'DA EKONOMİ	32
6.1. TARIM	32
6.2. HAYVANCILIK	33
6.3. BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ	33
6.4. ORMANCILIK	34
6.5. SANAYİ	34
6.5.1. İSKENDERUN TİCARET VE SANAYİ ODASI	34
6.5.2. İSKENDERUN ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	35

6.5.3. İSKENDERUN DEMİR ÇELİK A.Ş.	36
6.5.4. İSKENDERUN ÇİMENTO FABRİKASI (OYSA)	37
6.5.5. İLÇEDEKİ DİĞER SANAYİ KURULUŞLARI	37
6.6. MADENCİLİK	37
7. İSKENDERUN'DA KÜLTÜR	38
7.1. İSKENDERUN'DA ÂDET, GELENEK	
GÖRENEK VE İNANMALAR	39
7.1.1. DOĞUM VE ÇOCUK YAŞAYIŞI İLE İLGİLİ	
ÂDET VE İNANMALAR	39
7.1.2. EVLENME İLE İLGİLİ ÂDET VE İNANMALAR	41
7.1.3. ÖLÜMLE İLGİLİ ÂDET VE İNANÇLAR	41
7.2. HALK OYUNLARI	42
7.3. İSKENDERUN EVLERİ	42
7.4. MAHALLİ YEMEKLER	42
7.5. BÖLGEYE AİT ŞİİRLER	43
KAYNAKÇA	47

RESİM ÇİZELGESİ

	İsimleri	Sayfa no.su
Resim 1	İskenderun'dan Genel Görünüm	1
Resim 2	Akdeniz Bölgesi'nin Tabii Bitki Örtüsünden Bir Görünüm	15
Resim 3	Demiryolu Ulaşımı	17
Resim 4	Meryem Ana Havuzu	22
Resim 5	Arsuz	23
Resim 6	Rahibe Kaya Mezarları	24
Resim 7	Kore Şehitleri Anıtı	25
Resim 8	Kaptan Paşa Camii	26
Resim 9	Latin Katolik Kilisesi	26
Resim 10	Aziz Nikola Kilisesi	27
Resim 11	Bakras Kalesi	28
Resim 12	Gülcihan	29
Resim 13	Belen'den Genel Görünüm	30
Resim 14	İskenderun Organize Sanayi Bölgesi	35
Resim 15	İskenderun Demir Çelik A.Ş.	36

1. GİRİŞ

İskenderun'un genel özellikleri olarak tarihi öyküsü, doğal yapısı, ulaşımı, eğitim faaliyetleri, turizm faaliyetleri, ekonomisi ve kültürü anlatılmaktadır.

İskenderun, tarih öncesinden günümüze kadar sürekli bölgenin en gözde şehri olmuştur. Zaman zaman düştüğü olumsuz şartlardan ise konumunun verdiği avantajlardan dolayı çabuk kurtulmuş ve ilgi odağı haline gelmiştir. Antakya'nın il olmasından sonra İskenderun ilçe konumunda kalmıştır.

Resim.1: *İskenderun'dan Genel Görünüm.*

İskenderun, Akdeniz Bölgesi'nin doğu kesiminde yer alır. Doğudan ve güneyden Hatay İli'ne (Antakya), kuzeyden Osmaniye ilçesi ile Adana İli'ne; kuzeybatıdan Yumurtalık ve Ceyhan ilçeleri ile yine Adana İli'ne komşudur. Batıdan kendi adını taşıyan İskenderun Körfezi'nin kucaklamaktadır. Dış doğu Toroslar'ın kuzey yayı ile deniz arasında kalan 1834 km. karelik bir alan üzerinde kurulmuştur. Erzin'in uç noktasından, Arsuz'un uç noktasına kadar takriben 110 km.'lik bir sahil şeridinde sahiptir.

Amanos Dağları'nın geçit vermezliğinde, Belen Geçidi gibi tarih boyu hayati bir öneme sahip ulaşım yolu üzerinde kurulan ilçe, buradan geçen E-5 Karayolu ile Hatay ili topraklarından Cilvegözü Hudut Kapısı ile Suriye'ye ve Yayladağı Hudut Kapısı ile de, yine Suriye ve Lübnan'a açılmaktadır. Türkiye'nin kalkınmasında bir dönüm noktası yaratacak olan GAP PROJESİ'nin bir gereği olarak yapılmakta olan 4 gidiş ve 4 gelişli 30 m. genişliğindeki oto-yol, ilçe topraklarından geçmekte ve merkez ilçe İskenderun Limanlar grubunu GAP'a bağlamaktadır.

İlçe'nin yüzölçümü 759 km²'dir. Merkez nüfusu 166.873, ilçe nüfusu 278.174, nüfus yoğunluğu 366'dır. İlçe'de 12 belediye, 37 köy bulunmaktadır.

2. TARİHİ ÖYKÜSÜ

Darius'a karşı İssos Savaşı'nda büyük bir başarı kazanan Makedonyalı Büyük İskender, daha sonra geldiği İskenderun'a kendi adını verdi (M.Ö. 333). M.Ö. 302'de İskenderun komutanlarından Antigonos tarafından bugünkü İskenderun kuruldu. İskenderun'u daha önce adını verdiği diğer şehirlerden ayırmak için de Alexandretta veya Alexandreia Minor (küçük İskenderiye) denmiştir. Emevi-Abba döneminde yine aynı anlamda İskandaruna ismini kullanmışlardır. Bu isim günümüze kadar gelmiştir.

M.Ö. 306 yılında Selevkos Devleti'nin sınırları içine dahil olan İskenderun, M.Ö. yıllarında Roma İmparatorluğu'nun hakimiyetine geçti. M.Ö. 47 yılında İmparator Sezar, İskenderun'da karaya ayak bastıktan sonra, Antakya'ya geçti. Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasından sonra, Bizans'ın payına düşen İskenderun ve çevresi M.S. 395-396 yıllarında, Kafkaslar üzerinden Anadolu'ya akın düzenleyen Hun Türklerinin işgallerine maruz kaldı. 540 yılında ise Sasanilerin eline geçen şehir, 637 yılında İslâm hakimiyeti altına girdi. Halef Harun Reşid zamanında Abbasi devletine bağlanan İskenderun'a halife El-Vasık zamanında, İbn Eabi Davut tarafından bir iskele yaptırıldı.

İskenderun kentinin kuruluşu çok eskilere uzanmaktadır. Karaağaç mıntıkasında Telli höyük veya Karaağaç adını taşıyan höyükte Mc. Ewan'ın bulunduğu bazı çanak çömlek parçaları, buranın antik çağ öncesi yerleşime açıldığını göstermektedir. Günümüzde de eskiye ait bazı eşyalar yapılan kazı çalışmaları sonucunda ortaya çıkarılmaktadır.

M.Ö. 1200'lü yıllarda Fenikeliler burada Myrandius adı ile bir koloni kurdular. Myrandius, M.Ö. 1200'den sonra merkez Reyhaniye olan Hatimi Krallığı'na bağlandı. M.Ö. 844'te de şehir ve çevresi Asurlu İmparatorluğu'na haraç ödemeye başladı. M.Ö. VII. yüzyılda Türk asıllı bir millet olan Hurrilerin eline geçen İskenderun ve çevresi VI. yüzyılda da Perslerin hakimiyetine geçti.

1084 yılında Antakya ile birlikte İskenderun da Selçukluların eline geçti. 1097 yılında Haçlı ordularının ikmal limanı olarak kullanılan İskenderun, 1183 yılında Salahaddin Eyyubi tarafından Antakya ve Bakras ile birlikte Eyyubiler devletine bağlandı. Mısır Memlûklü Sultan Baybars, 1273 yılında İskenderun üzerinden Çukurova'ya geçti. Böylece İskenderun Memlûklü devletinin egemenliğine girdi. Bu arada 1261-1277 yılları arasında Türkmen boylarının yoğun biçimde İskenderun ve çevresinde yurt tutmaya başladıkları görüldü. 1283-1435 yılları arasında bugünkü Dörtyol merkez olmak üzere bölgeye hakim olan Özer-oğulları ile Memlûklüler arasında çetin mücadeleler vukuu buldu. 1445-1450 yıllarında da Safevi hükümdarı Şah İsmail'in dedesi olan Şeyh Cüneyd Arsuz'u ele geçirdi ve İskenderun çevresini idare etti.

Fatih Sultan Mehmed'in son zamanlarında Memlûklü sultanlığı ile başlayan gerginlik, Sultan II. Beyazıd zamanında Çukurova ve Amanoslar bölgesinde savaşa dönüşünce (1485-1496) Osmanlı donanması İskenderun'a geldi. Sahil şeridini tutup, Memlûklü ordusunun geçişini engellemekle görevli kılınan donanma da çıkan bir yarıkkaya fırtınası ile denize sürüklendi ve parçalandı. Donanma komutanı Hersekzade Ahmed Paşa, Memlûklüler esir düştü ve zincire vurularak Kahire'ye götürüldü. Ancak bu savaşlarda pek başarı elde edemeyen II. Beyazıd'ın oğlu Sultan Selim, 27

Temmuz 1516'da Halep yakınlarında Mercidabık ovasında Memlûklü ordusunu yenilgiye uğrattınca, İskenderun Osmanlı Devleti'ne bağlandı. Yavuz Sultan Selim, İskenderun'dan sonra Orta Doğu'ya devam eden yolun tek geçit noktası olan Belen'de bir yerleşim birimi kurulmasını istemişti. Böylece geçidin güvenliği sağlanacaktı.

1520 yılında merkezi Dört Yol'un yerinde bulunan Uzeyr olmak üzere, Adana eyaletine bağlı Uzeyr sancağı kuruldu. İskenderun, Arsuz, Payas ve Boğras, bu sancağa bağlandı. Bu yıllarda yapılan dik tapu tahrir yazımında, bağlı köyler ile birlikte İskenderun'da 56 mahalle, 242 hane ve 1450 civarında nüfus olduğu ortaya çıkmıştır. 1552 yılında ise Yavuz Sultan Selim'in oğlu Kanuni Sultan Süleyman, Belen'de cami, hamam ve kervansaray yaptırarak bir derbent meydana getirildi.

Osmanlı idaresinde sakin bir hayat yaşayan İskenderun ve çevresi 1607 yılında Sadrazam Kuyucu Murad Paşa ile âsi Celâli Canbolatoğlu arasında Aruç ovasında meydana gelen savaş dolayısıyla, hareketli günler yaşandı. XVII. yüzyılın başlarında ise, Halep valisi Nasuh Paşa bugünkü varyant yolu ile Güzün Deresi kanalının kesiştiği noktada, halen bazı duvar kalıntılarının görüldüğü kalenin inşaatını başlattı. XVII. yy.'ın ilk yarısında ünlü seyyahlarımızdan Evliya Çelebi bu bölgeden geçmiştir. Payas, İskenderun ve Belen'den geçerken gördüklerini ve bu yerlerin önemini seyahatnamesinde anlatmıştır.

1832 yılında Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa'nın kumandasındaki Mısır ordusu, Ağa Hüseyin Paşa kumandasındaki Osmanlı ordusunu Belen gediğinde ağır bir yenilgiye uğrattı. İskenderun bundan kısa bir süre sonra Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın yönetimine girdi. 1839'da Tanzimat ile birlikte yapılan idari düzenleme ile İskenderun, Payas ve Belen ile birlikte Adana eyaletine

bağlandı. 1866'da Fırka-i Islahiye ordusu ile İskenderun'a gelen Müşir Derviş Paşa önemli ıslahat çalışmaları yaptı.

1882 yılındaki depremde İskenderun'da çok fazla can ve mal kaybı olmuştur. 1881 yılında Maliye müfettişi Mesud Bey, İskenderun hakkında detaylı bir bayındırlık raporu hazırlayarak Maliye Nezareti'ne sunmuştur. Bu rapor üzerine, demiryolunun İskenderun'a bağlanması kararlaştırılmış, liman genişletilmiş ve İskenderun Halep şosesinin yapımı hızlanmıştır.

1877, 1890, 1892, 1903 ve 1916 salnamelerinde (yıllık) İskenderun, Halep merkez sancağına bağlı kaza olarak görülmektedir. Bölgenin ulaşım açısından sahip olduğu avantajlar fazla olduğu için yoğun ticari faaliyetler ortaya çıkmış, diğer ekonomik birimleri de canlandırmıştır. 1912 yılında Bağdad demiryolunun tâli bir hattı olarak Toprakkale İskenderun demiryolu açıldı ve şehrin Anadolu ile olan ulaşımı yoğunluk kazandı.

I. Dünya Savaşı (1914-1918) süresince İtilaf Devletleri İskenderun'u da içeren çeşitli planlar yapmışlardır. Ancak İngilizlerin Mekke Şerifi Hüseyin ile işbirliği yaptığını bilen Fransa, bunlara güvenmediği için İskenderun'a savaş yıllarında ortak çıkarma yapmayı kabul etmemiştir. Deniz, demir ve karayolunu kendi denetiminde tutmak istemiştir. 30 Ekim 1918'de Osmanlı Devleti yenilgiyi kabul ederek Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzalayınca İskenderun'un işgal edilmesi gündeme gelmiştir.

3 Kasım 1918'de İskenderun ağzındaki limanın açıklarına gelen bir Fransız mayın tarama gemisi, liman ağzındaki mayınları temizleyerek çekildi. Ardından Fransızlar, İskenderun Limanı'ndan yararlanmak için Osmanlı Hükümeti'nin iznini istediler. Daha bu izin gelmeden, 9 Kasım 1918'de İngilizler, 10 Kasım'da da

Fransızlar, İskenderun'a çıktılar. 14 Kasım'da asıl Fransız birlikleri şehre yerleşti. Kaymakam ve liman başkanı tutuklandı. 2. ordu komutanı Nihat Paşa bu olayları protesto etti. 15 Kasım'da Fransız kuvvetleri Belen'i işgal ettiler. 28 Kasım'da bir İngiliz birliği Poyas'a çıktı. 2 Aralık 1918'de Dört Yol'u Fransızlar işgal etti. Ancak bu bölgede milli kuvvetlerin sert direnişiyle karşılaştılar. 19 Aralık 1918'de Dört Yol-Özerli'de Fransız birliğine baskın yapıldı. Karaköse'de Fransız destekli Ermeni kuvvetleri dağıtıldı. Bu çatışmalar Kurtuluş Savaşı'mızdaki ilk silahlı çatışmalar olarak da tarihe geçmiştir.

Özellikle Maraş ve Antep'de Kuva-yı Milliye'nin kazandığı başarılar, Anadolu halkının vatanseverlik ve bağımsızlık aşkı Fransızları çok etkilemişti. Sakarya Muharebesi'nde, Yunan ordusunun T.B.M.M. Hükümeti ordusunu yöneten Mustafa Kemal'e yenilmesinden sonra barış istediler. 20 Ekim 1921 tarihli Ankara Antlaşması'yla Fransızlar savaşı resmen sona erdirmişti. Bu antlaşmada Hatay'la ilgili önemli maddeler yer almıştır. Buna göre Poyas'tan itibaren güneyde kalan kısım Fransız mandasındaki Suriye'ye bırakılıyordu. Bölgedeki Antakya, İskenderun, Kırıkhan, Reyhanlı, Altınözü ve Samandağ ise "İskenderun Sancağı" adıyla özerk bir idari yapıya dönüştürülüyordu. Dış ilişkilerinde Fransız mandasındaki Suriye'ye bağlı olacaktı. Resmi dil olarak Arapça'nın yanı sıra Türkçe de kullanılacaktı. Aslında Suriye'deki Fransız mandası 1919'da Milletler Cemiyeti'nin kararı ile başlamıştı. Şimdi İskenderun'a kadar genişletilmiş oluyordu. Bu arada T.B.M.M. Hükümeti, Batı Anadolu'da Yunan tehlikesi ile daha fazla uğraşmak zorunda olduğundan, güneydeki bu ana çözüme razı olmuş, Türklerin haklarını korumayı da ihmal etmemişti.

Fransa ise bölgedeki etnik ve dinsel yapıyı gözönünde bulundurarak, bölge halkını düşürmeye çalışmıştır. Çeşitli olayları tertipleyerek, halkı tahrik etmiştir. Türk, Arap, Rum ve Ermeni gençleri bünyesinde barındıran "Selameti Belde" adlı bir örgüt kurulmuşsa da Fransızların baskısıyla kapatılmıştır.

İskenderun Sancağı'ndaki Türk eşrafın önayak olmasıyla "Antakya İskenderun Yurdu" derneği kuruldu. Fransız baskısını önlemek için örgüt merkezi olarak Adana seçildi. Bu dernek Türkiye ile birleşme çalışmalarına başladı. Fransa ise yatıştırma siyaseti izliyordu.

Fransa 9 Eylül 1936'da Suriye ile bir antlaşma imzalayarak Suriye ve Lübnan'daki manda yönetimini kaldırdığını kabul etti. İskenderun Sancağı'nın geleceğine ilişkin sorunlar yeniden Türkiye Cumhuriyeti'nin gündemine ağırlıklı olarak geldi. Gerçi Mustafa Kemal daha 1923'te İskenderun Türkleri temsilcileriyle yaptığı bir görüşmede "sorunun şu ya da bu biçimde, ama kesinlikle Türklerin çıkarları doğrultusunda çözüleceğini" belirtmişti. Suriye'nin Fransa ile yaptığı antlaşmaya dayanak İskenderun Sancağı'nı resmen topraklarına katmaya kalkışması, konuyu yeniden alevlendirdi.

Türkiye, Fransa'daki Leon Blum Hükümeti'ne bir nota vererek Fransa-Suriye Antlaşması'nın İskenderun Sancağı ile ilgili hükümlerini tanımayacağını bildirdi. Aynı zamanda Suriye'deki Haşim-El Attasi hükümetine de nota verilerek 1925'te imzalanan ve "İskenderun Sancağı'nın özerklik statüsünün Suriye'deki hiçbir siyasal gelişmeden etkilenmeyeceği" hükmünü içeren Dostluk Antlaşması'nı çiğnemekle suçlanıyor, şartların yerine getirilmemesi durumunda ortaya çıkabilecek olumsuz gelişmelerden Türkiye'nin sorumlu tutulamayacağını bildirmiştir.

Bu sırada Atatürk, Antakya-İskenderun Yurdu Cemiyeti yöneticileri ile görüşürken, bölgeye HATAY denilmesini istemişti. Cemiyetin adı da Hatay Egemenlik Cemiyeti olarak değiştirilmişti. Merkez İstanbul olmuş, asıl ağırlık Dört Yol şubesine verilmiş Hassa, Kilis ve Mersin'de şubeler açılmıştır.

14-15 Kasım 1936'da Suriye Hükümeti genel seçimlerinin yapılmasını kararlaştırdı. Ancak Hatay Egemenlik Cemiyeti'nin çalışmaları ve diğer desteklerle seçimler boykot edildi, katılma oranı çok düşük oldu. Yeniden Suriye Hükümeti'ne bağlı görevliler ve Fransız askerleriyle çatışmalar başladı. Sorunun ikili görüşmelerle çözümlenmemesi üzerine, bu defa Milletler Cemiyeti devreye girdi. 1937'deki bu girişimler sonucu Norveç, Hollanda ve İsviçre'den gelen temsilcilerden oluşan bir komisyon Hatay'da incelemelere başladı. Mayıs ayında başlayan halk oylamasında, Milletler Cemiyeti gözlemcilerinin yan tutması üzerine, Türkiye konuyu cemiyete ilettiler. Oylama yarıda kaldı.

Bu dönemlerde Avrupa'da meydana gelen siyasi gelişmeler, Türkiye ile Fransa arasındaki Hatay sonucu da olumlu açıdan etkiledi. Hitler liderliğinde yayılmaya çalışan nazi Almanya'sına karşı Türkiye'nin önemi artmıştı. Fransa ile İngiltere, Türkiye ile ilişkilerini düzeltme yoluna gittiler.

1937 sonunda Fransa, İskenderun Sancağı'nın ayrı bir yönetim olmasını kabul etti. Sancak, dış ilişkilerde Suriye'ye bağlı olacaktı. Bu öneri Türkiye'de tepki yarattı, çeşitli illerde Hatay mitingleri düzenlendi. Hatay'da da çeşitli eylemler düzenlendi.

Milletler Cemiyeti'nin girişimleri ile yeniden sorunun çözümü için çalışmalar başlatıldı. Hatay için anayasa hazırlanması amacıyla Türkiye adına Numan Menemencioğlu'nun katıldığı komisyon oluşturuldu. Anayasa, Milletler Cemiyeti'nde

29 Mayıs 1937'de kabul edildi. Türkiye'nin garantörlüğü kabul edildi. Ekim 1937'de İskenderun ve Antakya'da Türkiye konsolosluklar açtı. Halkevleri, bucak ve köylere kadar yaygınlaştırarak çalışmalara hız verildi. Türkiye'deki Hataylılar da geri dönmeye başlamıştır. Sancak içerisinde yeniden gruplaşmalar, örgütlenmeler ve çatışmalar başladı. Türkiye olayları protesto etti ve Fransa'ya bir nota verdi. Fransa ise baskıları arttırdı, sivil yöneticilerin tamamı da değiştirildi. Sıkıyönetim ilan edildi.

Türkiye ile Fransa arasındaki Ankara'daki ilk tur görüşmelerinden bir sonuç alınamadı. İkinci tur görüşmelerin yerinde gözlem yapabilmek amacıyla Antakya'da yapılması kararlaştırıldı. Orgeneral Asım Gündüz başkanlığında, orta elçi Cevat Açıkalın, Kurmay Albay Fevzi Mengüç ve Kurmay Yüzbaşı Nurettin Apdündar'dan kurulu Türk heyeti 12 Haziran 1938'de Antakya'ya geldi. General Huntziger başkanlığındaki Fransız kuruluyla görüşmeler sürdürüldü. Milletler Cemiyeti *Gözlemciler Heyeti*, rahat çalışmadıklarını ileri sürüp Hatay'ı terk etti. Antakya'da yapılan askeri düzeydeki görüşmeler 4 Temmuz 1938'de bir antlaşmayla sonuçlandı. Antlaşmanın en önemli maddesi, sancağın toprak bütünlüğünü korumak üzere 2.500 Türk ve 2.500 Fransız askerlerinin Hatay'a girmesini öngörüyordu. İlk Türk birlikleri 5 Temmuz 1938'de Albay Şükrü Kanatlı komutasında İskenderun'a geldiler (Bugün İskenderun'un "Kurtuluş Günü" olarak her yıl coşkuyla kutlanmaktadır). Türk birlikleri Antakya, Kırıkhan, Belen ve Aktepe'ye geldiler. Sıkıyönetim kaldırıldı. Fransız birlikleri güneye çekildi.

Hatay'da oluşturulan yeni yönetim 1 Ağustos 1938'de halk oylaması için yazım çalışmalarını tamamladı. 2 Eylül 1938'de Hatay Millet Meclisi açıldı ve Hatay Devleti'nin kurulduğunu açıkladı. Başkanlığa Tayfur Sökmen seçildi. Meclis Başkanlığı'na Abdulgani Türkmen, Başbakanlığa Dr. Abdurrahman Melek getirildi.

Bakanlar Kurulu oluşturuldu. Hatay Devleti'nin bayrağı biçim olarak Türk bayrağının hemen hemen aynıydı. Tek farklılık yıldızının içinin kırmızı olmasıydı. Başlangıçta ilçeler Antakya, İskenderun ve Kırıkhan iken, bunlara Reyhanlı ve Yayladağı eklendi. Gümrükler para birimi (Suriye Lirası) ve haberleşme Suriye ile bağlantılı olacak, Hatay ile Suriye arasında sınır olmayacaktı. Hatay Devleti'ni dışta Suriye Devlet Başkanı temsil edecekti. Bu iç içe durum da uzun sürmedi. Bakanlar Kurulu, manda yönetiminden beri görev yapan Suriyeli ve Fransız memurları görevden uzaklaştırdı. Türkiye ile Hatay arasında gümrük duvarı kaldırıldı. Para birimi "Türk Lirası" olarak değiştirildi. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nın İskenderun'da bir şube açmasına izin verdi. Son olarak Hatay Millet Meclisi bir karar alarak, Türkiye Cumhuriyeti yasalarının Hatay'da da geçerli olacağını duyurdu.

1939 Ocak ayından itibaren Dünya'da meydana gelen değişimler, II. Dünya Savaşı öncesinde Türkiye ile Fransa arasında dostane ilişkileri arttırdı. Görüşmelerde Hatay'ın Türkiye'ye katılmasına Fransa'nın göz yumacağı anlaşıyordu. Ankara'dan gelen askeri bir kurul Hatay ile Suriye arasındaki sınırı tespit etmek için çalışmalara başladılar. 23 Haziran 1939'da Fransa ile Türkiye arasında Ankara'da imzalanan bir antlaşmayla, Hatay'ın Türkiye katılması kesinleşti. Hatay Millet Meclisi de aynı gün toplanarak bu doğrultuda bir karar aldı. Hatay Bakanlar Kurulu, yönetiminde ilgili yetkilerini Türkiye'nin Hatay olağanüstü temsilcisi Cevat Açıkalin'a devrederek varlığına son verdi. 7 Temmuz 1939'da 3711 sayılı yasayla Hatay ili kuruldu.

3. DOĞAL YAPI

3.1. COĞRAFİ KONUM

İskenderun 37 kuzey enlemi ve 36-37 doğu meridyenleri arasında yer almaktadır. Doğudan batıya doğru, Hatay, Adana, İçel, Antalya, Isparta ve Burdur illerini içine alan Akdeniz Bölgesi, iki bölümden oluşmaktadır. Doğu Akdeniz (Çukurova Bölgesi) ve Batı Akdeniz bölgeleri, İskenderun ilçesi Çukurova Bölgesi'nin güney ucunda yer alan Hatay il sınırları içerisinde yer almaktadır. İskenderun kenti, ülkesel ve ülkeler arası öneme sahip olan, demiryolu, karayolu ve deniz yolu gibi güçlü ulaşım sistemlerinin kesiştiği bir odak üzerinde bulunmaktadır.

3.2. FİZİKİ DURUM

Doğu'da Amanos dağları ve batıdan Akdeniz ile sınırlandırılmış dar bir şerit üzerinde kurulmuş olan kent daha çok kuzey-güney doğrultusunda gelişme göstermiştir. Arazinin %70.4'ü dağlıktır. İlçenin en yüksek tepesi Dört Yol'un doğusundaki 2262 m. yüksekliğindeki Mıgır Tapayı'dır. Değirmendere bölümünde, 2100 m. yüksekliğindeki Akkaya Tepesi, 2000 m. yükseklikteki Mangır Tepe ve bugünkü Hava Radar Mevzii'nin kurulduğu 1802 m. yüksekliğindeki Doz Tepe diğer önemli yüksek noktalardır. Elmadağ üzerindeki Belen Geçidi, tarih boyunca önemini korumuş hayati bir geçit durumunda olup 684 m. yüksekliğindedir.

Amanosların 400-800 m. yüksekliklerinde yer alan platolara, Nergizlik-Müftüler-Soğukoluk-Belen-Atik gibi ünlü yaylalar kurulmuştur. Ancak %20'lik bölümü tarıma elverişli olan arazinin %2'si yayla olarak kullanılmaktadır.

İlçenin doğu ve güneybatısını çevreleyen Dış Doğu Torosların kuzey yayı olan Amanos Dağları, Körfez boyunca kıyı ovalarını oluştururlar. İskenderun ve yakın çevresinin, toprak yapısını, 1, 2, 3, 4, 5, 6 ve 7 sınıf tarım topraklarından oluşmaktadır. Bunlardan 1, 2. ve 3. sınıf tarıma elverişli topraklar genellikle ovada eşik sahalarındaki alüvyal ve kolüvyal cinsi geç topraklardan oluşmaktadır. Eğimi 5 derecede olan ufak fakat verimli İskenderun-Arsuz ovası, genç alüvyal topraklardan oluştuğundan çok verimlidir. Erzin, Dört Yol, Karaağaç ve Arsuz ovaları ilçenin en önemli kıyı ovalarıdır. Tarla ve sera sebzeciliği hayli yaygındır.

Kentte, yeraltı suyu işletmesine elverişli alanlar, kentin kuzeydoğusu ile batı kısımlarıdır. İskenderun ovasında kentin hemen batısında "Fernak", doğusunda Nergizlik-Yanık mevkiinde "Akçayır" olmak üzere 2 adet bataklık saha vardır. Bu 2 bataklık alan takriben 1 km²'lik bir alan kaplamaktadır. İskenderun'da yaz ve kış sürekli akan önemli bir akarsu yoktur, kışın yağış sularının en üst kollarda ortaya çıkan küçük kaynakları boşaltan sular vardır. Deli Çay, Belen Deresi, Arsuz Çayı, Aşkarbeyli Deresi, Kısıkdere ve Yarıkaya deresi.

Amanos Dağları'nın batı yamaçlarından çıkan kısa akarsuların meydana getirdiği Deli Çay-Mersin Çayı- Burnaz Suyu-Gülçihan Çayı ve Arsuz Çayı vadileri ilçenin önemli vadileridir.

İskenderun, ikinci derece deprem bölgesi içinde bulunmaktadır. Çukurova bölgesindeki 2 büyük fay hattından biri, Osmaniye-Andıran arasındaki fay hattıdır. Amanos Dağları'nın doğusundan başlayıp Kahramanmaraş'a kadar devam eden bir çöküntü sahası vardır. İskenderun faal bir deprem bölgesi olmaktan çok uzaktadır.

3.3. İKLİM

Tipik Akdeniz iklimidir. Yazlar kurak ve sıcak, kışlar ılık ve yağışlıdır. Amanos Dağları'nın yüksek yamaçlarına yağın kar hariç, bölgeye yağışlar, yağmur olarak yağar. Yıllık yağış ortalaması 877 mm.dir. En yağışlı geçen ay 152 mm. ile Ocak ayıdır. Yıllık sıcaklık ortalaması 19.9 derecedir. Temmuz ayında ortalama sıcaklık 28 derece olup, azami sıcaklık aynı ayda 37 derecedir. Haziran ortalarından, Eylül sonlarına kadar, sıcaklık nedeni ile bölgede yaşam güçleşmekte ve halkın Amanos Dağları üzerindeki küçüklü büyüklü yaylalara ve denize rağbeti artmaktadır.

Denizden gelen nemli hava, ilimizi bir duvar gibi çeviren Amanos Dağları'na gelince yükselir ve dağ yüksekliklerindeki serin hava nedeni ile soğur ve yağmura dönüşür. Bu yaz yağmurlarına halk arasında "zamzam" adı verilir.

Bölgeye, Kible ve Lodos rüzgârları hakimdir. Kibleden esenine halk arasında "Yarıkkaya" adı verilir. Amanos Dağları'nı aşarak gelen bu rüzgâr, Yarıkkaya'nın gerisinden basınçla Yarıkkaya'ya yüklenir. Buradaki dar oluktan hız alarak İskenderun şehrinde zaman zaman felaketlere yol açar.

3.3.1. Bitki Örtüsü: Akdeniz Bölgesi'nin tabii bitki örtüsü, makiler 700-800 m. yüksekliğe kadar görülür. Defne, kocayemiş, zakkum, palamut, sakız ağacı, keçiboynuzu, yaban gülü, ıhlamur, çam, çınar, meşe, köknar, kavak gibi türlerle Amanoslar, Haydar Dağları ve Nur Dağları yemyeşil kaplıdır. Bahçe çitlerinde ve sulak yerlerde yetiştirilen kamışlar, sebze ziraatında ve yeni gelişen seracılıkta destek olarak kullanılmaktadır. Bataklık alanlarda yetişen "Berdi" isimli sazdan hasır örülmektedir.

Resim.2: *Akdeniz Bölgesi'nin Tabii Bitki Örtüsünden Bir Görünüm.*

3.4. NÜFUS

İskenderun, ülkenin büyük kentsel yığılma gösteren merkezlerinden birisidir. 1940'lardan bu yana, demografik açıdan dinamik bir yapı göstermiştir. 1950-1960'larda büyük artış gösteren nüfus 1960-1970 arasında görece durgunlaşmış, 1970'ten sonra artış hızı yeniden yükselmiştir.

Nüfusun hızlı bir artış gösterdiği yıllar, bölgede iş olanaklarının da arttığı dönemlerdir. Nüfus artışının özellikle kentsel alanda olması, sanayi ve ulaşım dallarındaki yatırımların artışıyla ilintilidir. 1950-1960 arasında, İskenderun Limanı'nın yapılması ve 1970'ten sonra Türkiye'nin III. demir çelik fabrikasının İskenderun-Payas arasında kuruluşu, kentleşmeyi hızlandıran başlıca etmenlerdir.

a) Nüfus Dağılımı

<u>Şehir Nüfusu</u>	<u>+ Belde Nüfusu</u>	<u>+ Köy Nüfusu</u>	<u>+ Toplam</u>
116.228	78.848	33.245	278.321

İskenderun Belediye Sayısı : 14

Köy Sayısı : 37'dir.

3.5. İSKENDERUN'DA ULAŞIM

3.5.1. KARAYOLU

Türkiye'nin en önemli karayolu olan E-5 Devlet yolunun 54 km.lik kısmı ilçe sınırları içinden geçer. Stratejik Belen Geçidi, ilçemiz hudutları içindedir. Oto-yol inşaatları bitirilmiş, diğer yerleşim yerleriyle bağlantılar kısa sürede gerçekleştirilmektedir.

İskenderun'un bazı merkezlerle olan Karayolu mesafesi

İskenderun-Ankara	:	618 km	İskenderun-Antakya	:	60 km
İskenderun-İstanbul	:	1056 km	İskenderun Reyhanlı	:	110 km
İskenderun-İzmir	:	1051 km	İskenderun-Yayladağı	:	114 km
İskenderun-Erzurum	:	800 km	İskenderun-Cilvegözü	:	118 km
İskenderun-Van	:	924 km	İskenderun-Samandağı	:	85 km
İskenderun-Antalya	:	700 km	İskenderun-Arsuz	:	32 km
İskenderun-Konya	:	480 km	İskenderun-Soğukoluk	:	13 km
İskenderun-Mersin	:	200 km	İskenderun-Erzin	:	48 km
İskenderun-Gaziantep	:	195 km	İskenderun-Dört Yol	:	33 km
İskenderun-Adana	:	132 km			

3.5.2. DENİZYOLU

Bölgemizde sanayi kuruluşlarının oldukça fazla olması ve Hatay'ın Ortadoğu'ya yakınlığı nedeniyle ulusal ve uluslararası ithalat ve ihracatın yapıldığı bir merkez durumundadır. Ortadoğu'nun ve Akdeniz'in sayılı limanlarından biri olan İskenderun Limanı geniş bir alan üzerinde kurulmuştur.

85.000 m²'lik cevher sahası ve 23.000 m²'lik açık ambarlama sahası bulunan limanın yıllık yükleme ve boşaltma kapasitesi 1.200.000 tondur. Ayrıca 200.000 m²'lik kapalı ambar sahası vardır. Rıhtımı 10.000 gros tonluk iskelesi 16-17 gros/tonluk gemilerin yanabilmesine elverişlidir. Liman ve iskeleleri ile her türlü kullanıma müsait olup, yurt ekonomisine kan vermektedir.

3.5.3. HAVAYOLU

Bölgede havaalanı 1953 yılında kurulmuştur. 1963 yılına kadar Adana havaalanı ile bağlantılı olarak kullanılan İskenderun Havaalanı daha sonra yolcu taşımacılığına kapatılarak sadece askeri amaçlı kullanılmaya başlanmıştır.

3.5.4. DEMİRYOLU

Türkiye ağının Merkez İlçe İskenderun'daki son durağıdır. Demiryolu ulaşımı sadece İskenderun'a kadar gelen tek hat üzerinden yapılmaktadır. Bu hat sanayi kuruluşları için yük taşımacılığında kullanılmakta olup, ayrıca yolcu taşımacılığında da kullanılmaktadır.

Resim.3: Demiryolu Ulaşımı.

4. İSKENDERUN'DA EĞİTİM FAALİYETLERİ

İskenderun'da eğitim birçok durgunluğun ve de sorunun aksine her geçen gün ilerleyen ve devlet millet el ele işbirliği ile zaman zaman güç bulan bir kültür hizmeti olarak görülmektedir.

Özellikle ilk, orta, lise ve en son olarak da Mustafa Kemal Üniversitesi'nin İskenderun eğitimindeki rolünün büyüklüğünden söz etmemek mümkün değil. Hele hele çığ gibi artan ve hakikaten iyi eğitim veren özel dershanelerin bu arada yabancı dil eğitimi veren resmi kuruluşların etkinliği İskenderun'daki hareketli yerel ve çok sayıdaki ulusal basının varlığını gözönünde bulundurursak İskenderun'un eğitim seviyesinin ne denli iyi ve yüksek bir seviyede görmemiz mümkün olacaktır. Eğitimimizin çalışanları kadrolarını öğretmenleri okullarındaki eğitimin iyi programlanması sebebiyle de özellikle üniversite sınavlarında başarı oranının Türkiye geneline göre iyi bir durumda olduğunu da görmek mümkündür.

4.1. İSKENDERUN'UN EĞİTİM TARİHİ

I. Dünya Savaşı'ndan sonra Fransızlar güney illeri ile beraber İskenderun'u da işgal ettiler. 1921 yılında manda idaresinin tespitine göre İskenderun'da 26 okul ve 1550 öğrenci vardı. 1931 yılında okulların ekseriyeti Türk olduğu halde manda idaresinin teşvik ve himayesiyle yabancı cemaat okulları Türk okullarının sayısına ulaştı. 1934 yılında açılan ilk kız okulu 197 öğrencisinin ancak 43'ü Türk'tü.

1939 Hatay'ın dolayısıyla İskenderun'un Anavatan'a ilhakından sonra İskenderun'da Milli Eğitim oldukça hızla gelişti ve tüm dengeler bozularak Türkçe Eğitim oldukça hızlı bir şekilde yaygınlaştı.

4.2. İSKENDERUN'DAKİ OKULLAR

a) **İlköğretim Okulları** : İskenderun'da 34'ü merkezde, 65'i köylerde olmak üzere toplam 99 ilköğretim ve 2 de özel ilköğretim okulu vardır.

b) **Liseler** : İlçemizde merkezde 18, belde 4 olmak üzere toplam 22 lise bulunmaktadır.

c) **Meslek Yüksek Okulu** : Yeni kurulan Mustafa Kemal Üniversitesi de birkaç yıl içinde büyük bir gelişme göstermiş ve önce ziraat sonra deniz ürünleri, daha son havacılık fakülteleri tesis edilirken Mustafa Kemal Üniversitesi'ne bağlı İskenderun'daki fakülte sayıları da her geçen gün artmaktadır. 1992 yılında kurulan Mustafa Kemal Üniversitesi'ne bağlanan Meslek Yüksek Okulu bu üniversitenin bir eğitim ve öğretim dalı olarak çalışmalarına devam etti.

d) **Halk Eğitim Faaliyetleri** : Halkın okul ve dershaneler dışında gerek ilmi ve gerekse beceri alanlarında yetiştirilmesini hedefleyen Halk Eğitim Müdürlüğü ise eğitim çalışmalarını kurslar ve uygulamalı çalışmalarla sürdürmektedir. İskenderun'da giyim, nakış, çiçekçilik, ilk yardım, halıcılık, folklor, kuaförlük, muhasebe, İngilizce, ciltçilik vb. kursları sık sık tekrarlanmakta ve katılanların sayısında her geçen gün artış kaydedilmektedir.

Gerek orta gerekse yüksek öğrenim dallarının bulunduğu İskenderun'daki bu gelişmelere paralel olarak da özel dershaneler tesis edilmiştir. Bu dershanelerin yanında bir de Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı yabancı dil kurs dershanesi (TÖMER) bulunmaktadır.

4.3. İSKENDERUN'DA EĞİTİM-ÖĞRETİM

İlçe'de eğitim hizmetleri hem nicelik hem de nitelik açısından olumlu bir gelişme içindedir. Kız öğrenci ve kadın okuryazarlık oranları giderek yükselmekle birlikte, hâlâ erkeklerden düşüktür.

İlköğretim okullarının yaygınlığı, liselere geçiş oranının yüksekliği ve öğretmenlerin çok büyük bölümünün kadrolu eleman olması bu olumlu gelişmenin somut bir göstergesidir. Zaman içindeki bu iyileşmelere karşın, yine de bazı sorunlar ve yetersizlikler vardır. Hızlı kentleşme ve nüfus büyümesi nedeniyle, eğitim kuruluşlarının kapasitesi yetersiz kalmaktadır.

İlçe'de eğitim düzeyi oldukça yüksek ve belirli bir düzeyin üzerindedir. 1992 yılında Türkiye'de ilk defa en büyük ilçemiz İskenderun'da ÖYS yapılmış ve de 1991-1992 eğitim öğretim yılında ÖYS sınav sonuçlarında İzmir ilinin ardından Hatay'ın Türkiye 2. olması ilçenin eğitim düzeyini belirleyen en gerçek kanıtıdır.

5. TURİZM

Kış cenneti İskenderun'da yaşayanlar İskenderun'un tatlı ikliminden kilometrelerce uzanan deniz şeridinden ve hemen on kilometre sonra başlayan dağlarından çok iyi istifade edebilmektedir.

İskenderun'un denizi de, yaylası da, turistik tesisleri de güneyde büyük ün yapmıştır. İskenderun'da hem kış hem de yaz turizmi hakimdir. Kış ortasında baharı, hatta zaman zaman yaz mevsimini bile yaşar. Sahillerimizde yılın her gününde denize girilirken, Anadolu'nun diğer kesimlerinde çok zaman ağır kış şartları hayatı felce uğratar. Soba yakmadan, palto giymeden kışı geçirmek İskenderun ilçesinde mümkündür.

Tarihi eserleriyle, yaylalarıyla ve deniziyle görülmeye değer İskenderun tatil yapmak isteyenlere çok uygun koşullarda hizmet vermektedir.

5.1. TARİHİ ESERLER

5.1.1. ŞALAN (ŞİVLAN) KALESİ

Şivlan Kale de denilen yağı İskenderun'un kuzeydoğusunda İskenderun Körfezi'ni Kırkhan Ovası'na bağlayan Değirmendere Köyü yakınlarındadır. Amanos Dağları'nın sarp ve kayalık bir tepesine kurulmuştur. Helenistik Dönem'de yapılan kale Bizans ve Haçlılar tarafından karakol, gözetleme kulesi olarak kullanılmıştır.

5.1.2. YUNUS SÜTUNU

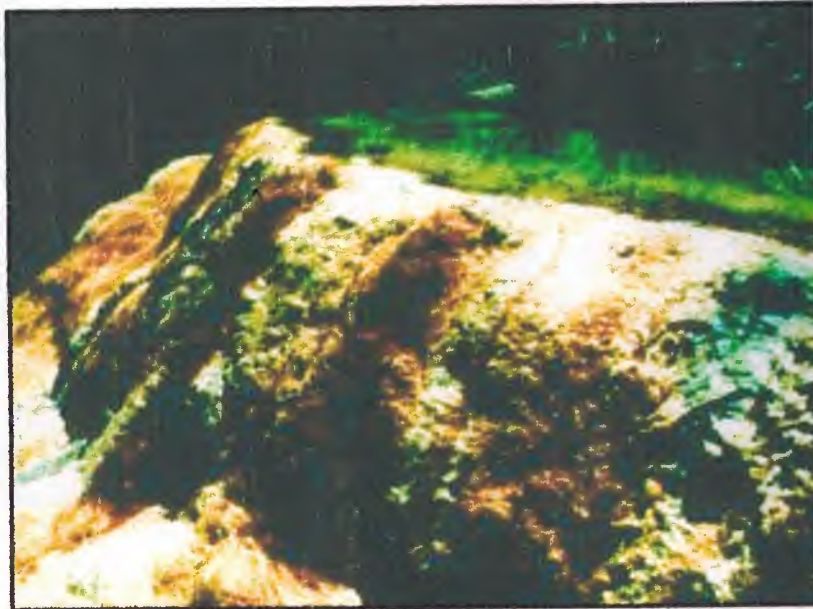
İskenderun-Payas demiryolu üzerinde, Nato İskelesi yakınında, İskenderun'a giriş kapısı durumundadır. Rivayete göre Büyük İskender'in cesedi bu kemer üzerine yerleştirilmiştir. Diğer bir rivayete göre Yunus Peygamber yunus balığının karnından burada karaya çıkmıştır.

5.1.3. SARISEKİ KALESİ

İskenderun'a 10 km. uzaklıkta Helenistik Dönem'den kalma bir kaledir. Osmanlıların eline geçmeden önce sırasıyla Roma, Bizans, Haçlı ve Selçuklular tarafından kullanılmıştır. Kapı üzerinde bulunan Arapça yazı kalemin Memlûklüler tarafından yeniden yapıldığını bildirir. Osmanlı döneminde 1516 yılında Yavuz Sultan Selim zamanında başlayan onarım 1549 yılında Kanuni Sultan Süleyman devrinde bitirilmiştir. Askeri bölgede olduğundan ziyarete açık değildir. Günümüzde çok yıkık bir vaziyettedir.

5.1.4. MERYEM ANA HAVUZU

Hacı Ahmetli Köyü'nü 84 km. geçtikten sonra ulaşılan bu havuz dağ yamacındadır. Meryem Ana'nın bu havuzda banyo yaptığına inanılmaktadır. Hristiyanlar tarafından kutsal bir yer olarak bilinir. Özellikle Ortodokslar Meryem Ana'ya adadıkları perhizin son günü olan 14 Ağustos'u burada büyük şenliklerle kutlamaktadır.

Resim.4: Meryem Ana Havuzu.

5.1.5. ROSUS KENTİ

Bugünkü adı Arsuz olup, il merkezi İskenderun'a 30 km. mesafededir. Eski bir Yunan kolonisi olarak M.Ö. 300 yıllarında kurulmuştur. Orta Çağ'da Port Ponel adı ile bilinmektedir. Liman ve kent kalıntılarının bir bölümü su altındadır. Arsuz Antik dönemlerde Doğu Akdeniz'in en hareketli liman kentlerinden biriydi. En parlak devrini Roma Dönemi'nde yaşayan şehrin kalıntılarına burada halen rastlamak mümkündür. Yörede yapılan kazılar döneme ait heykel ve seramik parçalarını gün ışığına çıkarmıştır. Ayrıca çevrede bir nekropol, antik yol, mozaikler ve yapı kalıntıları vardır.

Resim.5: *Arsuz.*

5.1.6. SÜTUNLU LİMAN

Arsuz'un yaklaşık 10 km. güneyinde Konacık Köyü sahilinde Helenistik döneme ait antik bir liman kentinin kalıntıları yer alır.

5.1.7. SCOBİOSA GÖZETLEME KULESİ

Kuleniz az sayıdaki kalıntıları İskenderun şehir merkezine yakın sahil şeridinde bulunur. Çok eski dönemlerde yapıldığı sanılmaktadır. İskenderun'a yapılacak saldırı ve sızmaları önlemek amacıyla inşa edilmiştir.

5.1.8. RAHİBE KAYA MEZARLARI

Arsuz'dan Işıklı Köyü'ne giden yolun 12 km.sinde Konacık mevkiindedir. Yörede yapılan kazılarda V. yüzyıl Roma dönemine tarihlenen pek çok gösterişli lahit bulunmuştur. Üzerindeki figürlerinden mezarların rahibelere ait olduğu ortaya çıkmıştır. Hemen yakınında bulunan mozaik tabanın bir kiliseye ait olduğu sanılmaktadır.

Resim.6: Rahibe Kaya Mezarları.

5.1.9. KORE ŞEHİTLERİ ANITI

İskenderun şehir merkezinde Atatürk Anıtı karşısındadır. 25 Haziran 1950-27 Temmuz 1959 tarihleri arasında Kore Savaşı'na katılan ve orada şehit olan Türk askerlerini anısına yapılmıştır.

Resim.7: *Kore Şehitleri Anıtı.*

5.1.10. TARİHİ SAAT

Hatay'ı işgal eden Fransızlar tarafından yapılmıştır. 1925 yılında başlayan saat inşaatı 1936 yılında tamamlanmıştır. 1960 yılından beri Kamil Karagözoğlu adlı saatçinin bakımı altında bulunmakta olan saat, bugün bile kusursuz bir şekilde çalışmaktadır.

5.1.11. KAPTANPAŞA CAMİİ

Resim.8: Kaptan Paşa Camii.

İskenderun şehir merkezinde Ulucami Caddesi üzerindedir. 1280 tarihinde yapılan caminin iki minaresi daha sonra eklenmiştir. Şehrin en büyük camisidir.

5.1.12. LATİN KATOLİK KİLİSESİ

1600'lü yılların başında Kapuçin Rahipleri tarafından kurulan kilise İskenderun Belediye Sarayı yanındadır. 1888 yılında büyük bir restorasyon geçiren yapı toplam 14 sütun üzerine oturur.

Resim.9: Latin Katolik Kilisesi.

5.1.13. AZİZ NİKOLA ORTODOKS KİLİSESİ

1870 yılında kurulan kilise, İskenderun'un en işlek caddesi olan Şehit Pamir üzerindedir. Bu kilisede paha biçilmez tablolar ve işlemler vardır.

Resim.10: *Aziz Nikola Ortodoks Kilisesi.*

5.1.14. BAKRAS KALESİ

Antakya-İskenderun Kaaydu'nun 31. kilometresinde Bakras (Öteçay) Köyü'nde, Kızıldağ eteklerindedir. Yolun batısında dağların arasında, sarp bir tepe üzerinde bulunur. Kuzeyde önemli bir savunma merkezi olan kale Romalılar, Bizanslılar, Haçlılar ve Eyyubiler arasında sürekli el değiştirmiştir. Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi sırasında Osmanlı idaresine girmiştir. Birkaç katlı ve bir alay askeri barındıracak büyüklükte olan Bakras Kalesi'nin içinde bir kilisenin yıkıntıları da yer almaktadır.

Resim.11: *Bakras Kalesi.*

5.2. YAYLALAR VE MESİRE YERLERİ

Bölgemiz Akdeniz iklimini yaşarken, Haziran ortalarında ağırlaşan hava nedeni ile hayati bir ihtiyaç olarak yaylalara akın başlar. Geniş bir yayla kültürüne sahip bölge insanları, yayla geleneğini tarih boyu sürdürmektedir.

5.2.1. ARSUZ (ULUÇINAR)

İskenderun'dan 33 km. mesafede olup, burada yılın sekiz ayında denize girilebilir. Deniz sığ ve dalgasızdır. Resmi ve özel kuruluşların kamp yerleri, plajlar, oteller, moteller ve sitelerle dolu Arsuz gerçek bir plaj köyüdür.

5.2.2. GÜLCİHAN

İskenderun-Arsuz karayolunun 24. kilometresinden deniz sahiline doğru 14 m. mesafede geniş bir alana sahiptir. Gazino, lokanta gibi çeşitli tesisler hizmet vermektedir. 50 karavan, 500 çadır ve 20 araçlık bir otoparka sahiptir. İnce ve sıcak kumları ile ünlüdür. Kum banyolarının romatizma için fayda sağladığı bilinmektedir.

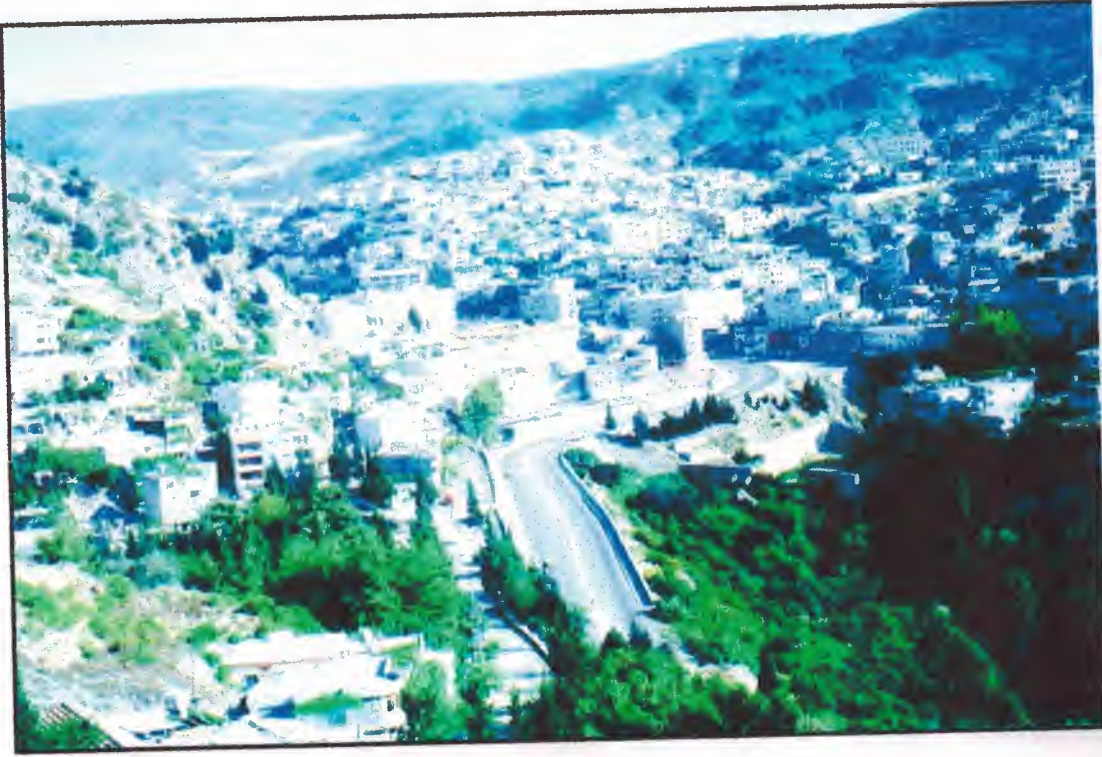
Resim.12: *Gölcihan.*

5.2.3. SOĞUKOLUK

Kenarları çınar, zakkum ve çam ağaçlarıyla süslü 18 km.lik dağ yoluyla, havası, suyu, çamları ve manzarasıyla son derece modern bir yayladır. Yazın kavurucu sıcaklığında bu yer serinliği ile ün yapmıştır. Deniz seviyesinden 800 m. yükseklikte.

5.2.4. BELEN

İskenderun-Antakya yolunda 15. km.dedir. Denizden 460 m. yükseklikte olup, havası, suyu ve manzarası ile yaz aylarında çok aranan bir yayladır. İskenderun Körfezi'nin arkasında Amanos Dağları üzerinde tek geçit olarak yer alır.

Resim.13: *Belen'den Genel Görünüm.*

5.3. SAĞLIK TURİZMİ

5.3.1. BAŞLAMIŞ KAPLICASI

Erzin İlçesi'ne bağlı Başlamış Köyü'ndeki kayaların çeşitli yerlerinden çıkmaktadır. Debisi, saniyede 0.1 litre olan suların sıcaklığı 22 derecedir. Sulardan hem içme hem de banyo olarak yararlanılmaktadır. Erzin Belediyesi'ne ait, 150 yataklı bir motel mevcuttur.

5.3.2. BAŞLAMIŞ MADEN SUYU

Erzin İlçesi'nin 5 km. doğusunda, Başlamış Köyü'nün 2 km. kuzeyinde, taşlık bir alanda kaynayan Başlamış maden suyu, 2 ayrı çeşmeden akmaktadır. Debisi, saniyede 0.15'dir. Hem içme hem de banyo uygulamalarıyla yararlanılan suyu, karaciğer, safra kesesi, mide, bağırsak ve pankreas üzerinde olumlu etki yapmaktadır.

Erzin İmeleri'nin suyu, hafif tuzlu ve acımsı bikarbonatlı, toprak kalevili ve karbondioksitlidir. Ayrıca bromür de vardır. İmelerin suyu, 14 derece termaliteye sahiptir. İmelerde, 200 kişiyi barındırabilecek konaklama tesisleri bulunmaktadır.

5.4. AV TURİZMİ

İskenderun av turizminde, sevindirici bir faaliyet bulunmaktadır. Orman İşletmesi'nce, Arsuz Kale mevkiinde, deniz kenarında bir üreme istasyonu tesis edilmiştir. Orman koruma alanı içinde 10 hektarlık bir arazi parçası tel örgü ile çevrilmiş olup, yeni depo binası ve üreme istasyonunu ihtiva etmektedir. Halen, üretilip koruma alanı içindeki orman sahalarına salınmak üzere alageyik ve karaca bulunmaktadır. Sülün yetiştirilip, üremesi için Kale ve Akçay mevkilerine salınmıştır. Üreme çiftliğine bağlı bu av koruma ve üretme sahası, Tarım-Orman Bakanlığı'na bağlı, Orman Genel Müdürlüğü'nün tahsisli ve paralı av sahası olup, bu saha içinde av yapmak, Orman Genel Müdürlüğü'nden alınacak "Av İzin Belgesi" ile mümkündür.

Av koruma ve üretme çiftliğinin alanı, Hatay İl hudutlarında kalan kısmı da dahil olmak üzere, 48.579 hektardır. Saha içinde av yaptırabilecek hayvanların sayısı; 600-700 adet dağ keçisi, 1000-1500 adet karaca olarak tahmin edilmektedir.

6. İSKENDERUN'DA EKONOMİ

6.1. TARIM

İlçemizde tarıma elverişli topraklarda, tahıl, bakliyat, pamuk, tütün ekimi yapılır. Tarla ve sera sebzeciliği günden güne gelişmektedir. Meyva çeşitleri ve kalitesi bakımından iyi bir seviyededir. Bölgemiz köylerinden Sakıt'ın adıyla anılan kayısısı ihraç için uygun bir tür olup hamı dahi tatlıdır. Zeytin ziraati ve turunçgiller bölgemiz için önemli gelir kaynaklarıdır.

Tarımda makina kullanımı artmış olup modern tarımın gerektirdiği bir çok makina kullanılmaktadır.

Tahıl ekili alan 100 Ha

Tahıl ürünü ekili alan 35.000 Ha

Bakliyat ekili alan 500 Ha

Bakliyat ürünü ekili alan 600 Ton

Sebze ekili alan 10 Ton

Sebze ürünü ekili alan 200.000 Ton

Meyve ekili alan 2000 Ton

Meyve ürünü ekili alan 25.000 Ton

Zeytin ekili alan 22.000 Ha

Zeytin ürünü ekili alan 5.000 Ton

Narenciye ekili alan 2.500 Ton

Narenciye ürünü ekili alan 30.000 Ton

Pamuk ekili alan 2.000 Ha

Pamuk ürünü ekili alan 3.000 Ton

Tütün ekili alan 800 Ha

Tütün ürünü ekili alan 900 Ton

6.2. HAYVANCILIK

İskenderun'da hayvancılık iki hatta üçüncü planda gelmektedir. İskenderun et ihtiyacı büyük bir oranda dış bölgelerden temin edilmekte, şehrin çevre ve dış semtlerinde hayvancılık büyük bir gelişme göstermediği izlenmektedir. Yıllık tahmini 100 bin hayvanın kesimi gerçekleşmesi gereken İskenderun'daki nüfus artışında büyük bir rolü olmuştur. İskenderun'da büyük ve küçük baş hayvanların azlığına karşın son günlerde tavukçuluğun bir atılım yaptığı gözlenmekte, ancak bunun da belirli bir oranının İskenderun'da, geriye kalan büyük bir bölümü ise civar vilayetlerde sağlanabilmektedir.

Hayvancılığın çok sayıda olmasının kayda değer bir oran taşımamasının yanında mevcut kapasiteye göre İskenderun'da ve çevresinde yetiştirilen hayvanların ürünleri ise süt, yoğurt, yumurta ve peynirdir. Et yapağı ekili istihali de yapılmakta, ancak hayvancılığın sanayileşmeye göre hız kaybedeceği nedeniyle pek büyük bir oran teşkil etmemektedir.

6.3. BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ

İskenderun sahil bandı üzerinde kurulmuş olup, çok yaygın bir şekilde amatör balıkçılık yapılır. Ticari olarak ilçe, ülkemizin en önemli balık ihraç merkezlerinden biridir. Önceki yıllarda 1.686 ton muhtelif cins deniz balığı ile, 60 ton jumbo karides, 50 ton mürekkep balığı, 25 ton kalamar üretilmiştir. En önemli balık cinslerimiz, kaya-mercan-lüfer-barbunya-kefal-zurna-gümüş-sardalya gibi balıklardır. Bunlardan kaya balığı ve Sultan İbrahim adıyla anılan keserbaş barbunya balığı İskenderun ile özdeşleşmiştir. Jumbo karidesler de aynı şekilde İskenderun karidesi diye bilinmektedir.

6.4. ORMANCILIK

İskenderun Akdeniz ikliminin tam anlamıyla hüküm sürdüğü bir bölgedir. Bitki örtüsü 300-500 m. yüksekliğe kadar makilerle kaplıdır. Genel olarak orman bölgeleri bu yükseklikten sonra başlar. Bölge ormanları Kızılçam, Karaçam, Meşe, Kayın, Gürgen gibi ağaç türlerinden oluşmaktadır.

Her sene yüzlerce dönüm orman sahası yangınlarla heder olmaktadır. Buna bilinçli ya da bilinçsizce yapılan kaçak kesimleri ilave edersek bölgedeki orman tahribatının büyüklüğü daha iyi anlaşılır. Tahribatı önleyici önlemler yanında orman dairesinin ağaçlandırma çalışmaları büyük bir gayret ve titizlikle sürdürülmektedir. Bu çalışmalar sonucu Arsuz bölgesinde 576 Hektar, Sarmazı Atik bölgesinde 600 hektar alan ağaçlandırılmıştır.

İskenderun'un orman sahalarının durumu şöyledir:

Sahanın Niteliği	Hektar
İyi korular	35.387
Bozuk korular	17.280
Bataklık	5.046
Bozuk bataklık	4.339
Ormansız sahâ	30.375

6.5. SANAYİ

6.5.1. İskenderun Ticaret ve Sanayi Odası

Resmi olarak 1920 yılında kurulduğu kabul edilmekte ise de 1800'lü yıllardan beri İskenderun'da tüccar ve sanayicilerimize hizmet vermektedir.

Odanın kuruluş amacı; üyelerinin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak ve 5590 sayılı kuruluş kanununda yazılı diğer işleri yapmaktır.

6.5.2. İskenderun Organize Sanayi Bölgesi

1984 tarihinde Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü'nce arazi kamulaştırma çalışmalarına başlanmış, ardından bölge kadrosu oluşturulmuş ve alt yapı çalışmaları başlatılmıştır. Bina, sosyal ve idari tesisler ve çevre düzenlemeleriyle birlikte 1992 yılında tamamlanmıştır.

Resim.14: İskenderun Organize Sanayi Bölgesi.

Bölgenin toplam alanı $1.143.522 \text{ m}^2$ olup, net parsel alanı 800.500 m^2 , geri kalan kısımları yol, park ve sosyal tesislerdir. Bölgede 50 adet sanayi parseli olup 42 firma bulunmaktadır. 2.500 işçi istihdam edilmektedir. İskenderun Organize Sanayi Bölgesi'nde genelde demir ve çelik üretimi yapılmakta olup, bunun dışında 1 adet filtre, 3 adet çivi-tel, 2 adet propilen çuval fabrikası, 1 adet plastik çelik boru fabrikası ve bir adet karton fabrikası olup, diğerleri ise makina ve çelik konstrüksiyon imalat fabrikalarıdır.

6.5.3. İskenderun Demir Çelik A.Ş.

Kurulu kapasite 2.200.000 ton olan bölgemizin ve ilimizin en yüksek Kamu İktisadi Teşebbüsü olan İSDEMİR, Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 1998 tarih ve 98/20 sayılı kararı ile özelleştirme kapsam ve programına alınmıştır. İskenderun Demir Çelik A.Ş. Türkiye'nin kuruluş tarihi itibarıyla üçüncü ve uzun mamul üretimi açısından en büyük entegre demir ve çelik tesisleridir.

İşletmenin 12 aylık elde ettiği satış hasılatı: 150 trilyon 115 milyar 54 milyon TL'sidir. Dönem zararı ise 54 trilyon 525 milyar 874 milyon TL'sidir. İskenderun Demir Çelik A.Ş. tesislerinde 67 memur, 5542 işçi, 1151 sözleşmeli personel ve 3 de geçici işçi çalışmaktadır.

Resim.15: İskenderun Demir Çelik A.Ş.

6.5.4. İskenderun Çimento Fabrikası (OYSA)

Tesisin temeli 1974 yılında atılmıştır. Fabrika 1977 yılının son aylarında üretime geçmiştir. 170.000 m²'lik bir alana kurulmuş olan fabrika, ilçeye 20 km. uzaklıktadır.

Toplam yatırım tutarı 195.000.000 Lira olup kuruluş kapasitesi 375.000 ton/yıl olarak tespit edilmiştir. İşletmede 229 personel çalışmaktadır. Fabrikalarda üretilmekte olan üstün kalitede CURUF çimentosudur.

6.5.5. İlçedeki Diğer Sanayi Kuruluşları

1. İskenderun Süper Fosfat Fabrikası
2. Asaş Filtre Sanayi ve Ticaret
3. Ekinciler Demir ve Çelik San. A.Ş.
4. A-Metal Sanayi ve Ticaret A.Ş.
5. Ektek Çivi ve Tel San. ve Tic.A.Ş.

6.6. MADENCİLİK

İskenderun'da metalik maden endüstriyel hammadde ve birinci enerji kaynaklarından Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü'nce bilinenlerden en önemlilerini demirli boksit, krom ve manganez teşkil etmektedir.

7. İSKENDERUN'DA KÜLTÜR

Kuzeyden güneye, güneyden kuzey giden doğudan gelen anayolların kavşak noktasında bulunan İskenderun, tarihi boyunca kıtalar ve bölgeler arası ticarete önemli rol oynamış, yolcu ve hacı kervanları için bir konaklama yeri ve çeşitli bölgelerden gelen insanlar için de bir kültür alışveriş merkezi olmuştur.

İskenderun tarihi boyunca Mezopotamya'nın Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun ithal ve ihraç limanı olarak hizmet vermiştir. Çeşitli bölgelerden gelmiş binlerce insanın konakladığı, başka bölge insanlarıyla hem mal, hem fikir alışverişinde bulunduğu ve memleketlerine yeni bilim ve fikirlerle döndükleri bir kültür merkezi görevi yapmış, 1950'li yıllardan sonra hızlı bir gelişme göstererek Türkiye'nin sayılı ticaret, sanayi ve ihracat merkezlerinden biri haline gelmiştir.

Tarihi boyunca çeşitli inançlara sahip pek çok millete ev sahipliği yapan bölgede çok sayıda şair, bilim adamı ve sanatçı yetişmiş, zaman içinde zengin bir kültür birikimi meydana gelmiştir. Bu birikimin izlerini, etkilerini bugün de tarihi yapılarda, müzelerde eser olarak, toplum yaşayışında basın-yayın etkinlikleri ya da adet, gelenek, görenekler halinde görmek mümkündür. Ayrıca tarihi boyunca çeşitli dinlerin, inançların birarada yaşadığı İskenderun, bu özelliğini bugün de korumakta, İslâm, Hristiyan ve Musevi inançları içiçe yaşamakta, cami, kilise ve havra yanyana varlıklarını ve fonksiyonlarını sürdürmektedir. Toplumun sahip olduğu ortak kültür nedeniyle inanç farklılıkları İskenderun'da hiçbir zaman problem olmamış, bu farklılıklar kültürel yapının bir zenginliği olarak kabul edilmiştir.

İlçenin her köşesinde, sosyal ve kültürel hayat her dönemde canlılığını korumuştur. Toprağın bol vermesi, insanları cömert ve şen yapmıştır. Köy

düğünlerinde davul-zurna eşliğinde üç ayak oynayarak coşan gençler, modern balolarda dans etmeyi de bilmektedirler. Geniş bir turizm kültürüne öteden beri sahip olmanın erdemini, anaevi Türk misafirperverliği ile bağdaştıran halk, çalışkan ve canlıdır. Mevsim gereği, yayla geleneği kendine özgü özellikler taşır. Şehirler, köyler, yaylalar, deniz sahilleri, tatil köyleri, siteler, eğlence yerleri, sürekli hareket halindedir. Türk halk müziği konserleri, organize konserler, uluslararası festivaller gibi çeşitli kültürel etkinlikler düzenlenmektedir.

7.1. İSKENDERUN'DA GELENEK GÖRENEK VE İNANMALAR

7.1.1. DOĞUM VE ÇOCUK YAŞAYIŞI İLE İLGİLİ ÂDET VE İNANMALAR

Modern tıbbi çareler yanında gelenekler doğrultusunda da çocuk sahibi olamamanın sebep ve çareleri aranır. Sebepler; tebâlı olma, cinsiyet organlarında kusur, hastalık veya Allah'tandır. Tedavi metodu sebebe göre muska, adak (yatırlarda), koca-karı ilaçları veya atadan-öteden duyulanlara göre sihri tedavilerden birkaçı veya hepsi olabilir.

Hoca, şih, cinler v.b kişilerin kitaba, yıldızına veya falına bakmalarıyla kadının çocuk sahibi olamayış sebebinin; tebâlı olmak, cinlerin marifeti veya doğrudan Allah'tan geldiği anlaşılırsa sebebe uygun çarelere başvurulur. Bunlardan birkaçı şunlardır;

- a) Adak adama
- b) Hicap yazdırma
- c) Camide kilit bağlatma-açtırma

d) Kırk kapıdan para ve yiyecek toplama

e) Kuşak bağlama

Hamilelikle ilgili inançlar ise şöyle sıralanabilir: Aşeren kadın mutlaka canının çektiği yiyecekleri yemelidir. Aksi halde şişer veya çocuğun vücudunda yiyemediği şeyin şekli çıkar. Aşerdiği yiyeceklerden canı ekşi çekiyorsa kızı, tatlı yiyeceklerden çekiyorsa oğlu olacağına inanılır. Minderin altına bir makas ve diğerine bir bıçak konulur. Hamile bayan haberi olmadan makasın üzerine oturursa kızı, bıçağın üzerine oturursa oğlu olacağına inanılır. Bir diğeri de tuzdur. Hamile bir bayanın haberi olmadan başına biraz tuz atılır. Bundan sonra kadın burnuna dokunursa oğlu, ağzına dokunursa kızı olur.

Mübarek gün ve gecelerden birinde doğan çocuk, sünnetli doğan çocuk, gökyüzünün güneşli ve yıldızlı anından doğan çocuk uğurlu; dişli doğan çocuk, saçının önü dik olan çocuk uğursuz sayılmaktadır. Ayrıca bölgede reenkarnasyona karşı büyük bir inanç vardır. İnsanların öldükten sonra tekrar dünyaya gelerek önceki yaşantılarını hatırlamaları bu bölgede çokça görülen bir olaydır.

Bölgede çocuk sahibi olmak, bir dileğinin yerine gelmesini isteyenler adak adamaktadırlar. Bunlar;

a) Yedi kurban adama

b) Yedi yıl saç uzatma

c) Ziyarete kazık çakmak

d) Ziyarete mum yakmak v.b.dir.

Bir başkası nazar değmesine olan inançtır. Bunun için bebeğe sürme çekilir, nazar boncuğu takılır. Büyükler ise hoca veya şıha giderek nazara karşı yazılan muska taşırılar. Kurşun döktürürler veya tütsü de yakılmaktadır.

Çocuğun ilk dişi çıktığında bunu gören çocuğa hediye almalıdır. Hedik pişirilir ve çocuğun başından dökülür. Çocuğun önüne birkaç eşya konur, neye uzanırsa o meslekte başarılı olacağına inanılır.

Bölgede büyükler kadar çocukların da cinler tarafından rahatsız edildiğine inanılır. Cin tutması veya cinlenme adı verilen bu olayın geçmesi için hoca veya şıha muska yazdırılır, ziyarete götürülür. Konuşmayan çocuklar için de aynı işlem yapılır. Ek olarak dil örkü kestirilir veya güvercin yumurtası yedirilir.

7.1.2. EVLENME İLE İLGİLİ ÂDET VE İNANMALAR

Oğlan için, ortalama on altı-yirmi beş yaş arası evlilik için uygun, kız için, on dört, yirmi yaş arası evlenmek için uygun yaş olarak kabul edilir.

Kız seçildikten sonra aileye uğurlu olup olamayacağını anlamak için bir kilo tuz alınır. Tuz kullanılıp bitinceye kadar evde üzücü, zarar verici, v.b. kötü hadise gerçekleşirse kızın uğursuz geleceği düşünülür.

7.1.3. ÖLÜMLE İLGİLİ ÂDET VE İNANÇLAR

Ölüm insan için kaderdir. Ölümün ne zaman olacağını Allah bilir, ama bazen insanlara ayan olabilir veya belirti gösterebilir. Rüyada ak sakallı ihtiyar, ölen birinin birşey istemesi, düğün, ev yaptırma, diş çektirme ve pabuç teki kaybetme v.b. şeyler görmek rüyayı gören kişinin veya ailesinden birinin öleceğine delalet eder.

Köpek uluması ve baykuş seslerinin uğursuz olduğuna inanılır.

7.2. HALK OYUNLARI

İlçemizde halk oyunları, komşu illerle elbetteki irtibatlıdır. Bunları kesin hatlarla ayırmak mümkün olmadığı gibi gerekli de değildir. Bir Gavurdağı oyunu olan üç ayak, geniş bir bölgeye yayılmıştır. Ancak bazı oyunların ait olduğu yöreler bellidir. Bunlardan Rişko, Belen ve civarına, Demirci ise, İskenderun civarına ait bulunmaktadır.

7.3. İSKENDERUN EVLERİ

Tipik İskenderun evleri, yüksek tavanlı tercihen taş yapılı, sıcaklık nedeni ile bol hava ve serinlik verici bir mimari özelliğe sahiptir. Şehir içinde bu mimari özelliğe sahip taş yapılı binalar, birer birer yıkılıp yerlerine beton bloklar dikilmektedir. Teşekkül etmekte olan İskenderun evleri artık tipik bir özellik taşımamakta, her yerdekine benzer katlar oluşmaktadır.

7.4. MAHALLİ YEMEKLER

Bulgura dayalı yemek çeşitleri oldukça çoktur. Döğme pilavı, firik, tepsi sulu, çiğ köfte, sarma içi, muhammaza toğga, hummus, ekşili köfte, analı kızlı, içli köfte, oruk, tirzik, lokma, künefe, kerebiç, müşebbek, taş kadayıf, kabak tatlısı, cezeriye gibi yemek ve tatlılardır.

Yemek katkı maddeleri olarak, tuzlu yoğurt nar suyu, nar ekşisi, biber salçası, baş biber, turşu gibi mevsimlerde hazırlanan maddelerdir.

7.5. BÖLGEYE AİT ŞİİRLER

5 TEMMUZ

*Yaslı milletimiz refaha ersin
Muhâlifler bugün yerlere girsin
Mehmetçik koluna hak kuvvet versin
Dik yerine dalgalansın al bayrak*

*Ne isterler Türk yurdunun özünden
Çıksın vatanımız garip gözünden
Kurtar bizi boncur-moncur sözünden
Dik yerine dalgalansın al bayrak*

*Yeter oldu bize caka sattığı
Tatlı aşımıza ağı kattığı
Yeter artık kalbimize battığı
Dik yerine dalgalansın al bayrak*

*Unutalım bütün dersi eleme
Edelim onunla hatm-i kelâmı
Son sözümüz ona "maaselâmi"
Dik yerine dalgalansın al bayrak*

Kâmil Saniates

İSKENDERUN

*Adana'dan Antakya'ya gidilir
İlçemizde mutlak mola verilir
Akdeniz'in incisidir bilinir
Bahar bizde, sıcak bizde, yaz bizde*

*Yıllar boyu isim yazmış tarihe
Kalem kâğıt yetmez oldu tarife
Tasvir-tarif gerekir mi ârife
Ağut bizde, bozlak bizde, saz bizde*

*İskender'le kurulmuştur şehrimiz
Nice devlet konu göçtü biliriz
Artık bizim, kime nasıl veririz
Yiğit bizde, gelin bizde, kız bizde*

*Demir Çelik Fabrikalar dizildi
Modern evler, yeni plan çizildi
Yarıkkaya esti esti süzüldü
Spor bizde, yelken bizde, hız bizde*

*Sıcığına dayanılmaz göçülür
Sarımazı, Belen, Arsuz seçilir
Atik, Bedrik yayla suyu içilir
Şeker bizde, ekşi bizde, tuz bizde*

*Bayramlarda kâhke çörek pişmeli
Narenciye hurma yere düşmeli
Hambeleden çokça yeyip şişmeli
Erik bizde, çağla bizde, hoz bizde*

*Lahmacunla kebab için koşulur
Künefeyle yüce dağlar aşılır
Festivalde, bayramlarda coşulur
Şölen bizde, şenlik bizde, caz bizde*

*Türlü çeşit balığımız oynar
Her bölgeden binbir insan kaynar
Akdeniz'le Amanoslar sarmar
Turist bizde, yerli bizde, saz bizde*

Aycan BOZOK

İSKENDERUN

*Körfez kıyısında, küçük İstanbul
Gezip dolaşacak yer İskenderun
Büyük İskender'den tarihi sembol
Elini Yavuz'a ver İskenderun*

*Amanos dağların kutsal eteği
Sebze, meyve, turuncgiller yatağı
Hazreti Yunus'un en son otağı
Karaya ulaştı pir İskenderun*

*Değirmendere'nin şatosu başka
Bakmas'ın kalesi, düşünür aşka
Arsuz'da bir hafta kalsaydım keşke
Dünyalar durdukça dur İskenderun*

*Şu Mersin Çayı'nın berrak akışı
Sarımazı, Belen, sevda nakışı
Kadife güllere, bülbül bakışı
Her zaman çektiri zar İskenderun*

*Gülcihan'a gidip, kuma yatmalı
Levrek, mercan, çupra, lüfer tutmalı
Kaya balığından illa tatmalı
Sende nice lezzet var İskenderun*

*En güzel maydanoz, nane yetişir
Martı ile kumru nazlı ötüşür
Yarıkkaya meltemlere karışır
Sendeki tabiat sır İskenderun*

*Soğukluk, Atik yayladır yayla
Gezip dolaşırken, türküler söyle
Dertlerini unut, gönlünü eyle
Sevenler seninle hür İskenderun*

*İnsan sevgisi var, kanda ilikte
Şair, eş dost, yüceltelim birlikte
Bacalar tütüyor Demir-Çelik'te
Sanayide doğan nur İskenderun*

*Nergis, sümbül, fulya çiçekler hası
Gezen turistlerin aşkı, sevdası
Lafa gerek yoktur, sözün kıyası
Seni tarif etmek zor İskenderun*

Selçuk ESEN

KAYNAKÇA

Refik Kireççi, Kentimiz İskenderun, I. Baskı, 1998.

Mehmet Tekin, Hatay Antolojisi, I. Baskı, Kültür Basımevi, 1997.

İskenderun Milli Eğitim Müdürlüğü  zel Belgeler.

İskenderun Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, İskenderun'da Turizm, 1998.

HATAY 2000

İskenderun Halkı Birebir Görüşme

Sayın Belediye Başkanımız METE ASLAN'la Birebir Görüşme